

ส้มคัมควัท (*Citrus Japonica* Thunb.)

พันธุ์กลมหวาน (Round Sweet)

ผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียน

ชื่อ-สกุล	มูลนิธิโครงการหลวง
ที่อยู่	65 หมู่ที่ 1 ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ รหัสไปรษณีย์ 50200
โทรศัพท์	053-810765

แหล่งที่มาและประวัติพันธุ์

เมื่อปี พ.ศ. 2545 ดร.ณรงค์ชัย พิพัฒน์ธนวรงค์ ผู้ประสานงานไม้ผลเขตร้อน มูลนิธิโครงการหลวงได้นำเมล็ดส้มคัมควัท (kumquat) มาจากประเทศญี่ปุ่น มอบให้หน่วยวิจัยส้มโป่งน้อย สถานีเกษตรหลวงปางดะ อ.แม่วาง จ.เชียงใหม่ ทำการเพาะเมล็ดได้ต้นกล้าที่แข็งแรง จึงนำปลูกทดสอบในแปลงจำนวน 6 ต้น ในปี พ.ศ. 2548 เมื่อต้นมีอายุประมาณ 3 ปี เริ่มให้ผลผลิตครั้งแรก สามารถคัดเลือกต้นที่เจริญเติบโตในพื้นที่ได้ดี ผลผลิตมีรสชาติหวานทั้งเปลือกและเนื้อ ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 จึงได้ขยายจำนวนต้นปลูกเพิ่ม ด้วยวิธีการเสียบยอดบนต้นตอปลอดโรคจำนวน 174 ต้น ที่หน่วยวิจัยส้มโป่งน้อย เพื่อเป็นแปลงทดสอบผลผลิต และในปี พ.ศ. 2555 ได้นำต้นพันธุ์ไปปลูกทดสอบที่ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงวัดจันทร์ จำนวน 40 ต้น โดยเริ่มส่งผลผลิตจำหน่ายผ่านตลาดมูลนิธิโครงการหลวงในปี พ.ศ. 2557 จำนวน 628 กิโลกรัม และวางแผนเตรียมต้นพันธุ์ส่งเสริมให้แก่เกษตรกรต่อไป

ลักษณะประจำพันธุ์ทางพฤกษศาสตร์

ชนิด/ประเภท	ชื่อไทย ส้มคัมควัท (ก่ากวด ส้มมะปิต หรือส้มจี๊ด) ชื่อวิทยาศาสตร์ <i>Citrus Japonica</i> Thunb. ชื่อสามัญ Kumquat วงศ์ Rutaceae ไม้ผล
ราก	รากฝอยและรากแขนง สีน้ำตาลอ่อน จำนวนมาก โดยรากส่วนมากอยู่บริเวณหน้าดินลึกประมาณ 30 - 40 เซนติเมตร ความยาวราก 120 - 250 เซนติเมตร
ต้น	ไม้ต้นขนาดเล็ก ลำต้นสีน้ำตาล เนื้อไม้แข็ง มีหนามแหลมบริเวณลำต้นและกิ่ง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางของทรงพุ่ม เฉลี่ย 3 เมตร ความสูงของต้นเฉลี่ย 3.1 เมตร (ต้นอายุ 5 ปี)
ใบ	ใบเดี่ยวหรือใบประกอบ เรียงสลับ รูปรีและรูปไข่ สีเขียวเข้ม มีต่อมน้ำมันทั่วไป ความกว้างเฉลี่ย 2.8 - 3.27 เซนติเมตร ความยาวเฉลี่ย 7.5 - 8.33 เซนติเมตร ปลายแหลม โคนแหลม ขอบเรียบ ความยาวก้านใบ 0.92 - 0.97 เซนติเมตร เส้นใบสีเขียวอ่อน
ดอก	ดอกสมบูรณ์เพศ ดอกออกเดี่ยว ออกบริเวณซอกใบหรือบริเวณยอด ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางดอกเมื่อบานเต็มที่ เฉลี่ย 17.47 - 21.61 มิลลิเมตรกลีบดอกมีสีขาว กลิ่นหอม จำนวนกลีบดอก 4 - 6 กลีบ จำนวนเกสรเพศผู้ 18 - 22 อัน ตำแหน่งเกสรเพศผู้อยู่สูงกว่าเกสรตัวเมีย อับเรณูสีเหลือง

- ผล** ผลแบบส้ม (hesperidium) มีลักษณะกลม สีเหลืองส้ม ความกว้างเฉลี่ย 3.07 เซนติเมตร ความยาวเฉลี่ย 3.2 เซนติเมตร เปลือกผลหรือผนังผลชั้นนอก (exocarp) ประกอบด้วยต่อมน้ำมันชัดเจน สีเขียวอ่อนถึงสีเขียวเข้มและเปลี่ยนเป็นสีเหลืองส้มเมื่อผลสุกแก่เต็มที่ ผนังผลชั้นกลาง (mesocarp) เป็นเยื่อสีขาว หนาและนุ่ม ความหนาเปลือกเฉลี่ย 3.5 มิลลิเมตร ผนังผลชั้นใน (endocarp) มีลักษณะเป็นเนื้อนุ่ม ประกอบด้วยถุงเล็ก ๆ จำนวนมากมีน้ำอยู่ข้างใน น้ำหนักผลเฉลี่ย 16.66 กรัมต่อผล
- เมล็ด** ใน 1 ผล ประกอบด้วยเมล็ดจำนวน 2 - 6 เมล็ด เมล็ดรูปรีหรือรูปไข่ ความกว้างเฉลี่ย 5.66 มิลลิเมตร ความยาวของเมล็ดเฉลี่ย 8.65 มิลลิเมตรเปลือกหุ้มเมล็ดชั้นนอกมีสีเหลืองจาง มีความเหนียว ส่วนชั้นในเป็นเยื่อบาง ๆ สีขาว ภายในมีใบเลี้ยง (cotyledon) สีเขียว
- ลักษณะอื่น ๆ**
1. อายุตั้งแต่เมล็ดงอกจนกระทั่งออกดอก 2 ปี
 2. การเรียงตัวของใบค่อนข้างห่าง ทำให้ทรงพุ่มโปร่ง
 3. สามารถออกดอกได้เร็ว
 4. ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ (Total Soluble Solids) ที่เปลือกเฉลี่ย 8.2 องศาบริกซ์ ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ (Total Soluble Solids) ที่เนื้อผลเฉลี่ย 9.6 องศาบริกซ์
- ลักษณะเด่น**
1. มีรสชาติหวานทั้งเนื้อและเปลือก
 2. สามารถรับประทานได้ทั้งผล ซึ่งมีรสชาติดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับส้มคัมควัททั่วไป (Oval kumquat) ที่มีรสหวานเฉพาะเปลือก

ส้มคัมควัทพันธุ์กลมหวาน (Round Sweet)